

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 2/2010 г.

гр.София, 28.09.2011 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия и Търговска колегия, в съдебно заседание на 14 юни 2011 год. в състав:

**ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия и Търговска колегия
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия :
СИМЕОН ЧАНАЧЕВ**

**ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:
МАРИО БОБАТИНОВ**

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА
ТАНЯ МИТОВА
ТАТЯНА ВЪРБАНОВА
ТАНЯ РАЙКОВСКА
ПЛАМЕН СТОЕВ
БОЙКА СТОИЛОВА**

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА	13. СТОИЛ СОТИРОВ
2. НИКОЛА ХИТРОВ	14. МАРГАРИТА СОКОЛОВА
3. РОСИЦА КОВАЧЕВА	15. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА
4. ЛИДИЯ ИВАНОВА	16. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ
5. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	17. ДАРИЯ ПРОДАНОВА
6. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	18. АНИ САРАЛИЕВА
7. ЕЛСА ТАШЕВА	19. СВЕТЛА ЦАЧЕВА
8. ТЕОДОРА НИНОВА	20. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ
9. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА	21. ЛЮБКА БОГДАНОВА
10. НАДЯ ЗЯПКОВА	22. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА
11. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	23. ВЕСКА РАЙЧЕВА
12. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА	24.МАРИЯ СЛАВЧЕВА

25. КОСТАДИНКА АРСОВА	41. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
26. ЗЛАТКА РУСЕВА	42. ЖИВА ДЕКОВА
27. ДИЯНА ЦЕНЕВА	43. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
28. МАРИЯ ИВАНОВА	44. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
29. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА	45. ТОТКА КАЛЧЕВА
30. МАРИЯНА КОСТОВА	46. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
31. ЛИДИЯ РИКЕВСКА	47. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
32. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА	48. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
33. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА	49. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
34. МАРИО ПЪРВАНОВ	50. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
35. ЕМИЛ МАРКОВ	51. ОЛГА КЕРЕЛСКА
36. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА	52. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
37. ЕМИЛ ТОМОВ	53. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
38. АЛБЕНА БОНЕВА	54. БОРИС ИЛИЕВ
39. СВЕТЛА ДИМИТРОВА	
40. БОНКА ДЕЧЕВА	

при участието на секретаря **Борислава Лазарова**
постави на разглеждане тълкувателно дело № 2 по описа за 2010 г. на
ОСГКТК

докладвано от съдиите **МАРИО БОБАТИНОВ, НИКОЛА ХИТРОВ,**
ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА, ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА, ДИЯНА ЦЕНЕВА

Председателят на Върховния касационен съд на основание чл. 124, ал.1, т.2 ГПК във вр. с чл. 125 ЗСВ е направил искане до Общото събрание на Гражданска колегия и Търговска колегия за приемане на тълкувателно решение по следните въпроси:

1/ какво следва да се разбира под “противоречиво разрешавани въпроси” по смисъла на чл. 292 ГПК - необходимо ли е по тях да е формирана сила на пресъдено нещо или е достатъчно да бъдат изведени с определението по чл. 288 ГПК противоречиви правни изводи;

2/ за да се направи предложение по чл. 292 ГПК, следва ли правните въпроси от значение за изхода на делото, да са противоречиво разрешени с две решения по чл. 290 ГПК или е достатъчно това противоречие да е формирано между решение по чл. 290 ГПК и определение по чл. 288 ГПК.

За да се произнесе по така поставените въпроси, Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии съобрази следното:

Съгласно чл. 292 ГПК при противоречиво разрешавани въпроси от Върховния касационен съд съставът предлага на общото събрание да постанови тълкувателно решение, като спира производството по делото.

От цитираната разпоредба произтичат две основни характеристики на правния въпрос, по който съставът на ВКС може да сезира общото събрание:

1. Въпросът трябва да е разрешаван противоречиво от ВКС, което означава, че противоречието трябва да е обективирано чрез поне два акта на касационния съд, в които е изразено различно становище относно тълкуването и прилагането на една и съща правна разпоредба.

2. Този въпрос трябва да е от значение за изхода на конкретно дело, стоящо за разрешаване пред тричленния състав на ВКС, поради което е предвидено същото да бъде спряно.

1. Тълкувателната дейност на ВКС се проявява в две форми: казуално /инцидентно/ тълкуване и общо /нормативно/ тълкуване. Тълкувателните актове, издадени в изпълнение на правомощията на Върховния касационен съд за осъществяване на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища - тълкувателни решения, приемани от Върховния съд и Върховния касационен съд при действието на ЗСВ от 1994 г., /отм. ДВ бр. 64/ 2007 г./, тълкувателните постановления на Пленума на Върховния съд, издадени при действието на ЗУС /отм./, както и тълкувателните решения, приемани на основание чл. 124 ЗСВ, по естеството си не могат да обосноват противоречиво разрешаване на правни въпроси с други актове, постановени от ВКС, тъй като даденото с тях тълкуване на закона е юридически задължително за органите на съдебната власт и съставът на ВКС е длъжен за да се съобрази с него при разрешаване на правния спор.

Хипотезата на противоречиво разрешавани въпроси по чл. 292 ГПК ще е налице, когато противоречието е изявено чрез актове на отделни състави на ВКС, съдържащи несъвпадащо казуално тълкуване на една и съща разпоредба. Независимо дали е изрично или се подразбира, този вид тълкуване е неразривно свързано с правоприлагането по конкретен правен спор и се съдържа в мотивите на съдебния акт, с който съдът се произнася по предмета на делото. Гражданският процесуален кодекс възлага на отделните тричленни състави на ВКС правомощието да уеднаквяват противоречивата съдебната практика по определени правни въпроси, за които е допуснато касационно обжалване, като част от осъществяваната от тях същинска правораздавателна дейност. Това следва от разпоредбата на чл. 291 ГПК, която вменява на състава на ВКС, при разглеждане на касационната жалба по същество, да посочи с мотивирано решение коя практика счита за правилна и да постанови решението си съобразно с нея. Съгласно разясненията, дадени в т. 1 от ТР № 1/ 2009 г. на ОСГКТК

по т.д. №1/2009 г., касационната инстанция допуска до разглеждане по същество касационни жалби против въззивни решения, съдържащи произнасяне по правен въпрос, който е включен в предмета на спора и е обусловил или подготвил изхода по делото, по отношение на който е налице и някое от допълнителните условия на чл. 280 ал.1, т.1-3 ГПК. Не е задължително този въпрос да се обхваща от обективните предели на силата на пресъдено нещо на решението. Касационното обжалване е допустимо и по правни въпроси, касаещи преюдициални правоотношения, обуславящи спорното право, по които не се формира сила на пресъдено нещо, освен ако не са предявени чрез инцидентен установителен иск. С решението по чл. 290 ГПК правните въпроси, по които е било допуснато касационно обжалване, получават окончателен отговор и не могат да бъдат пререшавани в рамките на същия правен спор. Това важи и за отменителните решения на ВКС, с които делото се връща за ново разглеждане от въззивния съд, които по правило не формират сила на пресъдено нещо. Тъй като съгласно чл. 295 ГПК второто решение на въззивната инстанция може да бъде обжалвано пред ВКС само за нарушения, допуснати при повторното разглеждане на делото, то следва и че второто касационното обжалване не може да се допусне по същите правни въпроси, по които ВКС вече се е произнесъл при първата касация.

По аргумент от чл. 291 ГПК, в правомощията на отделния тричленен състав на ВКС е да преценява и преодолява противоречивата съдебна практика, формирана от решения на въззивните съдилища, решения на Върховния съд или на Върховния касационен съд, постановени преди влизане в сила на действащия ГПК. Оттук следва, че приложното поле на чл. 292 ГПК обхваща само противоречива практика на ВКС, създадена по реда на сега действащия ГПК, тъй като процесуалният закон не предвижда друг механизъм за преодоляване на тези противоречия.

Мотивите, с които се посочва правилната съдебна практика, са съществен елемент от съдържанието на решението на касационната инстанция по чл. 290 ГПК, които качествено го отличават както от решенията, които постановяват другите съдебни инстанции, така и от решенията на ВКС, постановени при действието на отменения ГПК. Тези мотиви, макар и изложени в процеса по решаването на конкретното дело, по необходимост имат по - общ характер, тъй като изясняват действителния смисъл на законовата разпоредба и дават принципно разрешение на поставения правен въпрос, приложимо при разрешаване на сходни казуси от съдилищата. В своята съвкупност съдържащите се в различни решения на ВКС по чл. 290 ГПК тълкувателни мотиви, с които се посочва правилната съдебна практика по прилагане на определен текст от закона, формират, заедно с юридически задължителните тълкувателни решения и постановления на

Пленума на ВС, практиката на ВКС по смисъла на чл. 280, ал.1, т.1 ГПК.

Режимът на касационно обжалване на въззивните определения е сходен с този за обжалване на въззивните решения - по силата на препращащата норма на чл. 274, ал.3 ГПК разглеждането на частната касационна жалба по същество е поставено в зависимост от посочените в чл. 280, ал.1 ГПК критерии. Това налага да се приеме, че мотивите на определението, с което касационният съд се произнася по същество на частната касационна жалба, следва да съдържат същите елементи, както решението по чл. 290 ГПК - изричен отговор на поставения правен въпрос /тълкувателни мотиви/ и мотиви относно правилността на обжалваното определение.

Определението по чл. 288 ГПК, с което съставът на ВКС се произнася по допускане на касационното обжалване, няма правната характеристика на съдебен акт, с който съставът на ВКС се произнася по същество на касационната жалба. Въпросите, които стоят за разглеждане в тази задължителна предварителна фаза на касационното производство, са извън предмета на делото между страните. Във фазата по допускане на касационно обжалване дейността на отделният състав на ВКС не е нито тълкувателна, нито решаваща, а специфична правораздавателна дейност. Проверката за наличието на основанията по чл. 280, ал.1 ГПК има самостоятелно значение - резултатите от нея предопределят по-нататъшния ход на касационното производство, но не влияят върху съдбата на обжалваното въззивно решение. Становището на отделния тричленен състав относно правилността на една или друга съдебна практика по правния въпрос, по който се търси произнасяне от ВКС, изразено в определение по чл. 288 ГПК, представлява само едно правно мнение, което не е в състояние да разреши по окончателен, обвързващ страните по делото начин този въпрос. Да се приеме, че с определението по чл. 288 ГПК може да се формират правни изводи по въпроси, които засягат съществуването на спора, без да се разрешава този спор, означава да се разкъса единството между мотиви и диспозитив на съдебното решение.

От изложеното следва, че хипотезата на противоречиво разрешавани правни въпроси по смисъла на чл. 292 ГПК ще бъде налице, когато в различни съдебни актове, с които ВКС като касационна инстанция се произнася по предмета на делото, постановени по реда на ГПК от 2007 г., се съдържат различни разрешения на идентичен правен въпрос, по който е било допуснато касационно обжалване, независимо от това дали този въпрос се обхваща от обективните предели на силата на пресъдено нещо.

2. Несъвпадащото становище относно смисъла и съдържанието на една и съща правна норма, съдържащо се в тълкувателната част на мотивите на поне две решения по чл. 290 ГПК, определения по чл. 274,

ал.3 ГПК или на решение по чл. 290 и определение по чл. 274, ал.3 ГПК, представлява противоречиво разрешаван правен въпрос от ВКС и е основание да се направи предложение по чл. 292 ГПК за постановяване на тълкувателно решение.

От гледна точка на основанията на чл. 280, ал.1 ГПК за допускане на въззивните решения до касационно обжалване решението по чл. 290 ГПК като селективен критерий е приравнено на посочените в т.2 от Тълкувателно решение № 1/ 2009 г. по т.д. № 1/ 2009 г. на ОСГКТК на ВКС актове на нормативно тълкуване, постановени от ВС и ВКС, предвид сходното им предназначение да служат за създаване на единна и безпротиворечива съдебна практика. За разлика от тях обаче, решението по чл. 290 ГПК, бидейки акт на казуално тълкуване, е задължително в тълкувателната си част само за долустоящите на ВКС съдебни инстанции по силата на предоставената на тричленния състав на ВКС институционална компетентност да уеднаквява практиката, формирана от решения на въззивните съдилища и решения на Върховния съд или на Върховния касационен съд, постановени преди влизане в сила на действащия ГПК, като част от общото правомощие на ВКС да осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. По отношение на други тричленни състави на ВКС даденото с решение по чл. 290 ГПК тълкуване не се ползува с такава задължителност. Случаите, в които един тричленен състав на ВКС може да обвърже със становището си по правен въпрос друг тричленен състав, са изчерпателно посочени в закона - чл. 274, ал.2, изр. посл. ГПК, чл. 307, ал.2, изр.2 ГПК. Поради това е възможно отделните състави на ВКС в решението си по чл. 290 ГПК да възприемат различни тълкувания на една и съща правна норма. Сама по себе си разпоредбата на чл. 292 ГПК сочи, че законодателят допуска такава възможност, което обосновава нейното съществуване. Ако бъде постановено решение от състав на ВКС по реда на чл. 291, т.2 ГПК в противен смисъл на вече постановено решение по чл. 290 ГПК, това ще бъде основание да се направи предложение за приемане на тълкувателно решение по реда, установен в чл. 292 ГПК.

Пряко от разпоредбата на чл. 292 ГПК, която предвижда, че при направено предложение до общото събрание за постановяване на тълкувателно решение по противоречиво разрешаван от ВКС въпрос, делото следва да бъде спряно, следва, че този въпрос трябва да е от значение за изхода на всяко конкретно дело, по което сезирацията състав трябва да се произнесе. Законът не посочва дали спирането следва да бъде предприето във фазата по проверка на допустимостта на касационното обжалване или във фазата на разглеждане на касационната жалба по същество. Възможно е в производството по чл. 288 ГПК съставът на ВКС да констатира, че по правния въпрос, по който се е произнесъл въззивният съд, има формирана противоречива

практика на ВКС. В този случай преодоляването на противоречието ще бъде от значение за изхода на първата фаза, тъй като за да допусне касационно обжалване, съдът следва да посочи на практиката в кое от решенията по чл. 290 ГПК противоречи решението на въззивния съд. Това налага, преди да се произнесе за допускане или недопускане на касационното обжалване, съставът на ВКС да направи предложение до общото събрание за постановяване на тълкувателно решение, като спре произнасянето по чл. 288 ГПК. Когато противоречивата практика на ВКС е формирана или е станала известна на тричленния състав на ВКС, решаващ делото, след постановяване на определение по чл. 288 ГПК за допускане на касационно обжалване, искането по чл. 292 ГПК може да бъде направено, съответно производството по делото да бъде спряно, във втората фаза, най-късно до постановяване на решението по чл. 290 ГПК.

По изложените съображения Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд

Р Е Ш И :

1. Противоречиво разрешавани правни въпроси по смисъла на чл. 292 ГПК ще бъде налице, когато в различни съдебни актове, с които ВКС се произнася като касационна инстанция по правния спор между страните, постановени по реда на ГПК от 2007 г., се съдържат различни и взаимно изключващи се разрешения на идентичен правен въпрос, по който е било допуснато касационно обжалване, независимо от това дали този въпрос се обхваща от обективните предели на силата на пресъдено нещо.

Формирането на правни изводи по обуславящи изхода на конкретното дело материалноправни и/или процесуалноправни въпроси в определение по чл. 288 ГПК, които влизат в противоречие с тълкуването, дадено с решение по чл. 290 ГПК или определение по чл. 274, ал.3 ГПК, не съставлява основание за инициране на производство по чл. 292 ГПК.

2. Противоречиво разрешаване на въпроси по смисъла на чл. 292 ГПК е налице, когато в поне две решения по чл. 290, определения по чл. 274, ал.3 или между решение по чл. 290 и определение по чл. 274, ал.3 ГПК, един и същ материалноправен или процесуалноправен въпрос е разрешен по различен начин.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на Гражданска колегия
и Търговска колегия, ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и ПРЕДСЕДАТЕЛ на
Търговска колегия: МАРИО БОБАТИНОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....

ТАНЯ МИТОВА.....

ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....

ТАНЯ РАЙКОВСКА.....

ПЛАМЕН СТОЕВ.....

БОЙКА СТОИЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА
2. НИКОЛА ХИТРОВ
3. РОСИЦА КОВАЧЕВА
4. ЛИДИЯ ИВАНОВА
5. ЖАНИН СИЛДАРЕВА
6. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА
7. ЕЛСА ТАШЕВА
8. ТЕОДОРА НИНОВА
9. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
10. НАДЯ ЗЯПКОВА
11. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА
12. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
13. СТОИЛ СОТИРОВ
14. МАРГАРИТА СОКОЛОВА
15. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА
16. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ
17. ДАРИЯ ПРОДАНОВА
18. АНИ САРАЛИЕВА
19. СВЕТЛА ЦАЧЕВА
20. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ
21. ЛЮБКА БОГДАНОВА
22. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА
23. ВЕСКА РАЙЧЕВА
24. МАРИЯ СЛАВЧЕВА

25. КОСТАДИНКА АРСОВА

26. ЗЛАТКА РУСЕВА

27. ДИЯНА ЦЕНЕВА

28. МАРИЯ ИВАНОВА

29. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА

30. МАРИЯНА КОСТОВА

31. ЛИДИЯ РИКЕВСКА

32. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА

33. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА

34. МАРИО ПЪРВАНОВ

35. ЕМИЛ МАРКОВ

36. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА

37. ЕМИЛ ТОМОВ

38. АЛБЕНА БОНЕВА

39. СВЕТЛА ДИМИТРОВА

40. БОНКА ДЕЧЕВА

41. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА

42. ЖИВА ДЕКОВА

43. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

44. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА

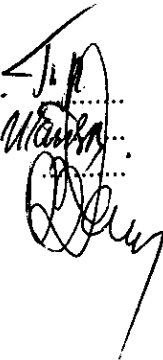
45. ТОТКА КАЛЧЕВА

46. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА

47. ВАСИЛКА ИЛИЕВА

48. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА

49. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
50. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
51. ОЛГА КЕРЕЛСКА

О.М.

52. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
53. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
54. БОРИС ИЛИЕВ

9

Особено мнение по Тълкувателно решение № 2/2010 г. на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд по гр.д. № 2/2010 г.

В тълкувателното решение се приема, че противоречиво разрешаван въпрос по смисъла на чл. 292 ГПК е налице, независимо от това дали този въпрос се обхваща от силата на пресъдено нещо на съдебните актове, в които този въпрос е разрешен, но не съставлява основание за инициране на производство по чл. 292 ГПК формирането на правни изводи в определение по чл. 288 ГПК, които влизат в противоречие с тълкуването, дадено с решение по чл. 290 ГПК или определение по чл. 274, ал.3 ГПК. Противоречиво разрешаване на въпрос е налице, когато поне в две решения по чл. 290 ГПК, определения по чл. 274, ал.3 ГПК или в решение по чл. 290 ГПК, определения по чл. 274, ал.3 ГПК, един и същи материалноправен или процесуалноправен въпрос е разрешен по различен начин.

При действието на отменения ГПК, ВКС осъществяваше правосъдната си функция да осигурява постановяването на законосъобразни съдебни актове чрез касационното обжалване на въззивните решения и определения на съдилищата по реда на ГПК. Функцията си да осигурява точното и еднакво прилагане на закона от всички съдилища, ВКС осъществяваше предимно чрез постановяване на тълкувателни решения на Общото събрание на Гражданската и/или Търговската колегии по сезиране от председателя на ВКС, главния прокурор, министъра на правосъдието, омбудсмана или председателя на Висшия адвокатски съвет по реда на ЗСВ.

При действието на ГПК от 2007 г., изпълнението на правосъдната функция на ВКС е подчинено на неговата надзорна функция. При новата уредба, касационното обжалване може да бъде осъществено само при яснота за значението на повдигнатия въпрос за уеднаквяването и развитието на съдебната практика. Значението на правния въпрос е критерият за селекция на делата, а разрешението на повдигнатия правен въпрос се дава в решението по касационната жалба или определението по съществото на частната касационна жалба. Даденото разрешение в тези актове е задължително за районните, окръжните и апелативните съдилища съгласно т. 2 ТР № 1/2009 ОСГТК ВКС, а уеднаквяването и развитието на практиката на ВКС се осъществява чрез предложенията по чл. 292 ГПК. Този ред съществува паралелно с уредената процедура за сезиране по ЗСВ и води до същия резултат – постановяване на тълкувателно решение, което има задължителна сила за всички състави на ВКС, но производствата за постановяване на тълкувателните решения са различни.

С определението по чл. 288 ГПК съдът посочва правния въпрос, разрешен във въззивното решение и констатира дали е противоречивото му разрешаване в други съдебни актове, съответно има ли значение този въпрос за точното приложение на закона и развитието на правото. Извършеното в определението по чл. 288 ГПК идентифициране на правния въпрос и констатацията за евентуалното му противоречиво разрешаване не е обусловено от това дали съдебните актове, даващи основание за тази констатация са формирали сила на пресъдено нещо по спорното субективно материално право. Възможно е разрешеният правен въпрос да е по преюдициално правоотношение, обуславящо изхода на делото или разрешението да е по процесуален въпрос, от значение за правилното решаване на делото – в тези случаи изведеният в определението по чл. 288 ГПК правен въпрос няма пряка връзка с формираната сила на пресъдено нещо по спорното правоотношение, но противоречивото му разрешаване дава основание за допускане на касационно обжалване. Правните въпроси могат да бъдат противоречиво разрешени и независимо от това дали актът, обективиращ разрешението им формира сила на пресъдено нещо, тъй като не всички съдебни решения по чл. 290 ГПК и определения по съществуването на частната касационна жалба формират сила на пресъдено нещо по субективното материално право. Така решенията по съществуването на предявения иск установяват съществуването на спорното субективно материално право със сила на пресъдено нещо, а решенията, с които делото се връща за ново разглеждане; решенията по спорна администрация; решенията в охранителното производство и определенията по частни касационни жалби не пораждат такива последици, но съдържащите се във всички посочени съдебни актове разрешения по поставените процесуалноправни и материалноправни въпроси имат еднаква задължителна сила.

В чл. 292 ГПК е уреден способът за уеднаквяване на практиката на ВКС с цел ограничаване на всяка възможност за възникване на противоречива съдебна практика на съдилищата и на самия ВКС.

Необходимост от уеднаквяване и развитие на практиката на ВКС може да възникне в различни хипотези:

На първо място това са случаите, в които по преценка на състав на ВКС е наложително да се обсъди изоставянето на задължителна съдебна практика, установена с ТППВС или с ТР ОСГТК, постановено след 1994 г. Това не е необходимо, когато тълкуваният нормативен акт е променен или когато промяната в обществените и/или икономическите условия е очевидна, но е необходимо, ако съществуват основания да бъде прието различно или по-точно разрешение. Когато общозадължителна практика

бива изоставяна или променяна и основанията за това не са очевидни, това следва да става с акт, който е задължителен и за всички състави на ВКС.

Такива са и случаите, в които определен правен въпрос е разрешен с решение по съществуващото на касационна (чл. 290 ГПК) или определение по съществуващото на частна касационна (чл. 278 вр. чл. 274, ал. 3 ГПК) жалба, но по същия въпрос съществува различна практика, съдържаща се в други актове на ВКС, нямащи задължителен характер, която практика съставът споделя, т.е. необходимо е уеднаквяването и на практиката на самия ВКС. Тази различна практика може да е посочена от касатора в изложението към касационната или частната касационна жалба, поради което е идентифицирана в определението по чл. 288 ГПК. В този случай съставът на ВКС може да спре производството по делото и предложи тълкувателно решение. Възможно е също противоречивата практика на ВКС да не е посочена от касатора и касационното обжалване да е допуснато поради значението на повдигнатия правен въпрос за развитието на правото или касационно обжалване да е допуснато по друг правен въпрос. Ако съставът на ВКС, преди постановяването на решението по съществуващото на касационната жалба установи, че е необходимо да бъде уеднаквена и практиката на самия ВКС, той трябва да спре производството по делото и предложи постановяването на тълкувателно решение, без противоречивата практика да е посочена в определението по чл. 288 ГПК. Неприемливо е в такъв случай съставът на ВКС да постанови противоречиво решение по съществуващото на разглежданата касационна жалба с приетото вече разрешение на същия правен въпрос в решение по чл. 290 ГПК или в определение по частна касационна жалба, което ще бъде задължително за съдилищата в равна степен. В този случай въпросът ще бъде изведен в определението по чл. 292 ГПК, с което съставът предлага на общото събрание постановяването на тълкувателно решение по въпрос, различен от изведения в определението по чл. 288 ГПК.

Съществува и хипотеза, в която определен правен въпрос е разрешен противоречиво в решения по съществуващото на касационна (чл. 290 ГПК) и/или определения по съществуващото на частна касационна (чл. 278 вр. чл. 274, ал. 3 ГПК) жалба. В този случай съставът на ВКС е длъжен да спре производството по делото и предложи постановяването на тълкувателно решение, независимо от това дали касаторът се е позовал на противоречивите актове, позовал се е само на единия от тях, или изобщо не се е позовал на създадена вече противоречива практика на ВКС.

Предвид изложеното поставените въпроси би следвало да получат следния отговор:

1. За наличието на „противоречиво разрешавани въпроси“ по смисъла на чл. 292 ГПК не е необходимо да е формирана сила на пресъдено нещо. Достатъчно е те да са изведени с определение за допускане на касационното обжалване по чл. 288 ГПК или с определение за спиране на производството по касационната или частната касационна жалба по чл. 292 ГПК.

2. За да се направи предложение по чл. 292 ГПК, е достатъчно правните въпроси от значение за изхода на делото да са изведени с определение за допускане на касационното обжалване по чл. 288 ГПК или с определение за спиране на производството по касационната или частната касационна жалба по чл. 292 ГПК, когато правният въпрос е разрешен противоречиво в задължителна и друга незадължителна практика на ВКС. Съставът на ВКС е длъжен да спре производството по делото и предложи постановяването на тълкувателно решение, когато определен правен въпрос е разрешен противоречиво в решения по съществото на касационна (чл. 290 ГПК) и/или определения по съществото на частна касационна (чл. 278 вр. чл. 274, ал. 3 ГПК) жалба.

Божидар Белев
Ваня Сионова
Лидия Иванова
Мотка Калева
Анастасия Бончева
Востанови Иванова - Иванова
Василка Иванова - Иванова
Емилия Василева - Иванова
Снежана Соколов - Иванова
Р. Ковачева - Иванова
Иванова Иванова
Иванова Иванова